

EXPOZIȚIA JEAN BART

Rodica OLTEANU

Scriitorul Jean Bart (Eugeniu P. Botez) în costum de ofițer de marină

Expoziția comemorativă „Jean Bart — 40 de ani de la moarte” (1874—1933) deschisă în 12 mai 1973 sub amprenta colaborării dintre Muzeul literaturii române și Muzeul Carol și Frederic Storck, nu a fost întâmplătoare. Este binecunoscut faptul că scriitorul Jean Bart și sculptorul Frederic Storck au făcut parte din Comitetul „Pro-Eminescu” cu ocazia serbărilor comemorative ale poetului în orașul Galați. Mai târziu, prietenia lor s-a pecetluit prin căsătoria fiului mai vârstnic Călin Botez cu Cecilia, fiica lui Frederic Storck. Datele sus-menționate explică astfel de ce expoziția s-a deschis în incinta Muzeului Storck.

În ambianța rafinată a muzeului s-a amenajat o sală conținând mobilier, obiecte, tablouri și material documentar, menite să evoc personalitatea multilaterală a celui care a fost scriitorul, marinarul și cetățeanul Eugeniu P. Botez, cunoscut în literatură sub pseudonimul Jean Bart.

Am încercat reconstituirea atmosferei camerei de lucru a scriitorului prin expunat ce i-au aparținut: biblioteca cu volumele lui preferate, fotoliul și masa de lucru pe care sînt înșirate obiecte îndrăgite de-a lungul anilor: mapa de piele cu reliuri, călimara dintr-o miniatură de mină marină, o statuță de Tanagra, interesanta lui colecție de pipe, diferite ambarcațiuni miniaturizate și altele. Un loc special îl ocupă un mic postament pe care este așezată o bucată de lemn pietrificat adus din celebra pădure împietrită de la Yellowstone, din

La masa rotundă organizată cu prilejul deschiderii expoziției: D. I. Suchianu, Sertan Cioculescu, Al. Oprea, Al. Cebuc

Statele Unite. Nu este numai o ciudătenie a naturii, acest lemn pietrificat, ci are o valoare istorico-literară: marele dramaturg I. L. Caragiale, prieten cu Jean Bart, înaintea plecării acestuia în America îi spune: „Mă băiețe! dacă te duci în America ... caută de vezi miraculosul în natura americană. Mie să-mi trimiți o carte poștală ilustrată de la Niagara și să-mi aduci o bucată de lemn pietrificat de la Yellowstone...”.⁴ La întoarcerea prin Berlin, Jean Bart nu-l mai găsește în viață pe I. L. Caragiale, așa încât mostra de lemn pietrificat rămâne în familia Storek-Botez.

Alt exponat interesant este un șezlong împletit din scoarță de lemn exotic în care obișnuia scriitorul să se odihnească pe puntea vapoarelor ce străbăteau mări și oceane și în care și-a petrecut ultimele clipe din viață.

Un factor decorativ îl constituie două vechi scoarțe lucrate în caramanlu și un covor oltenesc, ce creează o ambianță intimă camerei de lucru.

Materialul documentar expus în cele patru vitrine, provenit din arhiva Muzeului literaturii române, punctează în mod cronologic viața și activitatea scriitoricească a lui Jean Bart. Pe peretele din stînga sălii, îmbrăcat cu o frumoasă draperie de plus galben, se află un reușit portret în ulei, semnat de I. Catilui, precum și cele trei vitrine ce conțin material documentar.

În prima vitrină, destinată anilor copilăriei și de studii, sînt portretele părinților; tatăl, generalul Panait Botez, în uniformă militară, fost luptător în Războiul de Independență de la 1877, și mama, Smaranda, născută Nastasache Mihail, după bunici din familia revoluționarului pașoptist George Sion; se mai află manuscrisul articolului comemorativ *Ien Creangă* în cuprinsul căruia își deapănă amintirile despre iubitul dascăl din cursul primar, ca și scrisoarea profesorului de la Rouen, J. Boutière, care cere lui Jean Bart informații asupra vieții și operei lui Ion Creangă. O fotografie tip cabinet îl reprezintă pe scriitor în uniformă de ofițer de marină, la începutul carierei sale.

A doua vitrină semnalează perioada debutului literar la ziarul „Munca” cu articolul *Să ne dăm-tească* semnat cu pseudonimul „Gh. Rot... lucrător croitoriu Iași”. Dintre colaborările la reviste se remarcă activitatea lui la „Pagini literare”, unde publica nuvele cu un alt pseudonim: Troțuș. Cea mai însemnată rămîne desigur colaborarea susținută în paginile revistei „Viața Românească”, în care publică schițe și nuvele, ce mai tirziu se vor tipări în volume. Mentorul „Vieții Românești”, G. Ibrăileanu, într-o scrisoare pe care i-o adresează îi solicită colaborarea pentru nr. 2 al revistei. Acestei perioade îi aparține și momentul căsătoriei lui Eugeniu P. Botez cu Maria Dumitrescu și fotografia centrată pe mijlocul vitrinei îl reprezintă pe amîndoi la masa de lucru. Apoi, ordinul de

⁴ Vol. *Însemnări și amintiri*, 1928, p. 158 - 161.

Aspect din expoziție

decorare al Academiei Române pentru volumul *Jurnal de bord*.

A treia vitrină conține manuscrise, corespondență, volume și iconografie care ilustrează peisaje românești și străine în opera lui Jean Bart : una din variantele manuscrisului *Prințesa Bibița*, *Peste Ocean*, *Yellowstone — note de călătorie din America* și altele. O fotografie făcută la Rotterdam în 1916 îl înfățișează cu mustață și barbă, ca un adevărat lup de mare.

Peretele din dreapta sălii este rezervat ultimei vitrine care cuprinde manuscrisul și ediția princeps a primului nostru roman portuar *Europolis*. De o parte și de alta sînt două panouri ilustrative cu scene din filmul *Porto-Franco*, realizat după romanul de mai sus, marcînd personalitatea omului-cetățean

Jean Bart, manuscrisul despre „Asistența Socială” stă mărturie pentru cel care a inițiat-o pentru prima oară la noi în țară în timpul directoratului său în Ministerul Muncii. Scrisoarea-telegramă trimisă de Duiliu Zamfirescu — atunci ministru plenipotențiar — în care îl atestă numirea, amintește de funcția de Comisar maritim în Comisia Europeană a Dunării. Alt portret în ulei, semnat de Lili Vereea, este strălucit de o pictură marină și un peisaj venețian, întregind astfel imaginea marinarului.

În ansamblul expoziției prin împletirea materialelor documentare cu piese tridimensionale, ne-am străduit să creăm vizitatorului impresia că scriitorul Jean Bart se află încă printre noi și a părăsit pentru moment camera sa de lucru, ieșind încet, modest și discret.